

Корупционни индекси на *Коалиция 2000*

СЛУЖИТЕЛИ В ОБЩЕСТВЕНИЯ СЕКТОР

Април 1999

СЪДЪРЖАНИЕ

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО	3
ОСНОВНИТЕ ПРОБЛЕМИ, ПРЕД КОИТО Е ИЗПРАВЕНА БЪЛГАРИЯ	4
КОРУПЦИОННИ ИНДЕКСИ	5
НАГЛАСИ СПРЯМО КОРУПЦИЯТА	6
КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ	8
ОЦЕНКИ ЗА РАЗМЕРИТЕ НА КОРУПЦИЯТА	12
ОЧАКВАНИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА КОРУПЦИЯТА	19

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Изводка

Национално изследване обхващащо 320 представители от следните групи служители в обществения сектор:

- Лекарите
- Медицински сестри, санитарни и болнична администрация
- Университетски преподаватели и университетска администрация
- Учители
- Служители в бюрата по труда и службите за социално подпомагане
- Служители в областните управи, общините и кметствата
- Служители в полицията, вкл. КАТ
- Служители в съдебната и правораздавателната система
- Митнически и данъчни служители
- Служители в министерства, комитети, държавни агенции и др. ведомства

Метод на изследването

Методът на изследване е персонално стандартизирано интервю.

Полева работа

Полевата работа беше извършена от 27.03 до 16.04 1999 год.

ОСНОВНИТЕ ПРОБЛЕМИ, ПРЕД
КОИТО Е ИЗПРАВЕНА
БЪЛГАРИЯ

Корупцията се оценява от служителите в обществения сектор като един от петте най-важни национални проблема. По своята значимост, корупцията е съизмерима с основните социално-икономически проблеми, пред които е изправено обществото ни.

ТАБЛИЦА 1. ОСНОВНИТЕ ПРОБЛЕМИ, ПРЕД КОИТО Е ИЗПРАВЕНА БЪЛГАРИЯ

	<i>Април ' 99</i>
Ниските доходи	60,60%
Безработицата	58,10%
Престъпността	47,80%
Корупцията	42,80%
Бедността	32,20%
Политическата нестабилност	19,70%
Здравеопазването	11,30%
Високите цени	9,70%
Образованието	5,30%
Етническите проблеми	3,40%
Замърсяването на околната среда	2,50%

Интервюираните са посочвали до три отговора, поради което сборът от процентите надхвърля 100.

База: N= 320

КОРУПЦИОННИ ИНДЕКСИ

- Корупционните индекси са основен продукт на *Системата за мониторинг на корупцията* (СМК) на *Коалиция 2000*. Техните стойности се актуализират на всеки 3 месеца на основата на данни от емпирични изследвания.
- Корупционните индекси приемат стойности от 0 до 10.
- Колкото стойността на индексите е по-близка до 10, толкова по-негативни са оценките за състоянието на корупцията в страната.
- Индексите, чиято числова стойност клони към 0, показват максимална близост до идеала за “общество без корупция”.
- Корупционните индекси са групирани в няколко категории:
 - нагласи спрямо корупцията;
 - корупционни действия;
 - оценки за размерите на корупцията;
 - корупционни очаквания.

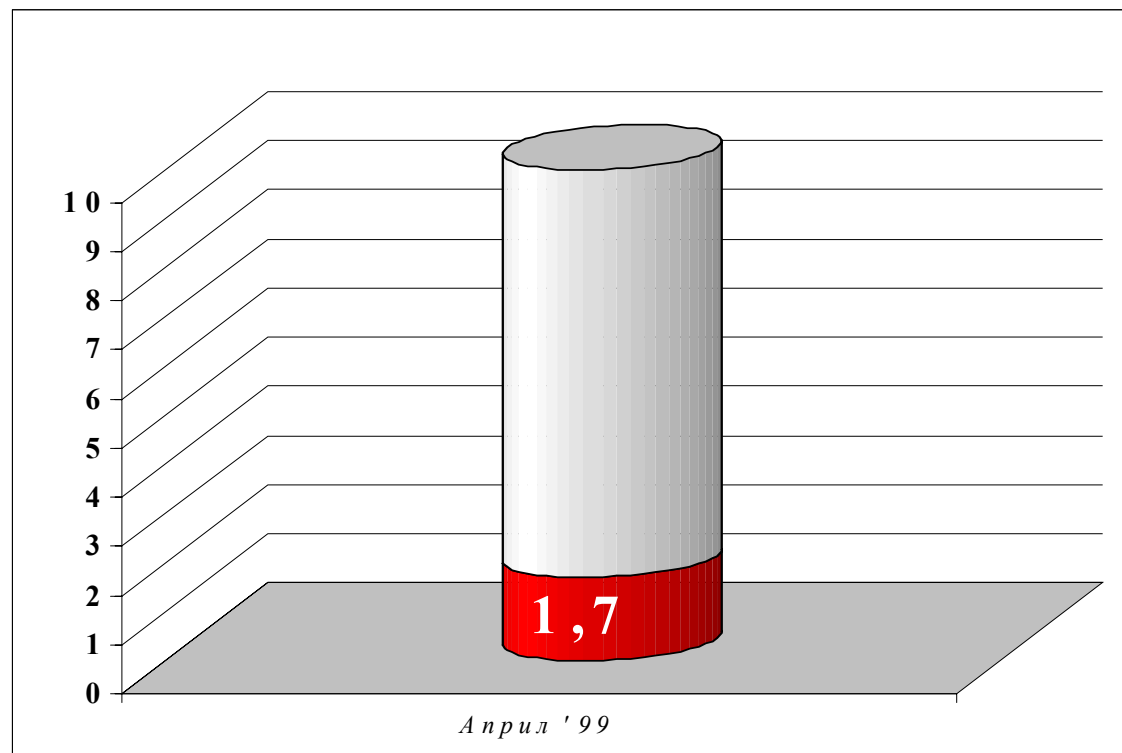
НАГЛАСИ СПРЯМО КОРУПЦИЯТА

Принципна допустимост

Отразява степента на ценностната приемливост на различни корупционни практики в обществения живот от служителите в обществения сектор.

Стойността на този индекс е 1,7 и показва, че корупцията има много ниска ценност в морално-етичен план.

ГРАФИКА 1. ПРИНЦИПНА ДОПУСТИМОСТ

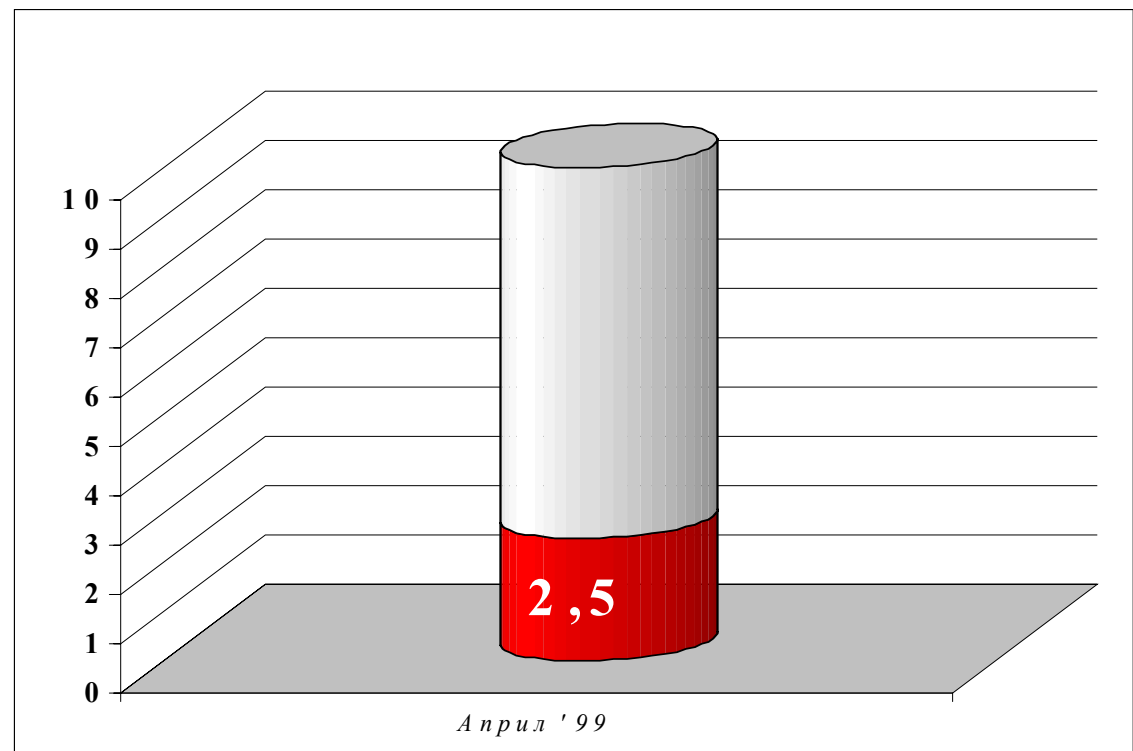
База: N = 320

Податливост на корупция

Измерва склонността да се правят компромиси с принципите и ценностите под натиска на обстоятелствата.

Стойността на индекса показва, че податливостта към корупционни действия на служителите от общественения сектор е сравнително ниска.

ГРАФИКА 2. ПОДАТЛИВОСТ НА КОРУПЦИЯ

База: N = 320

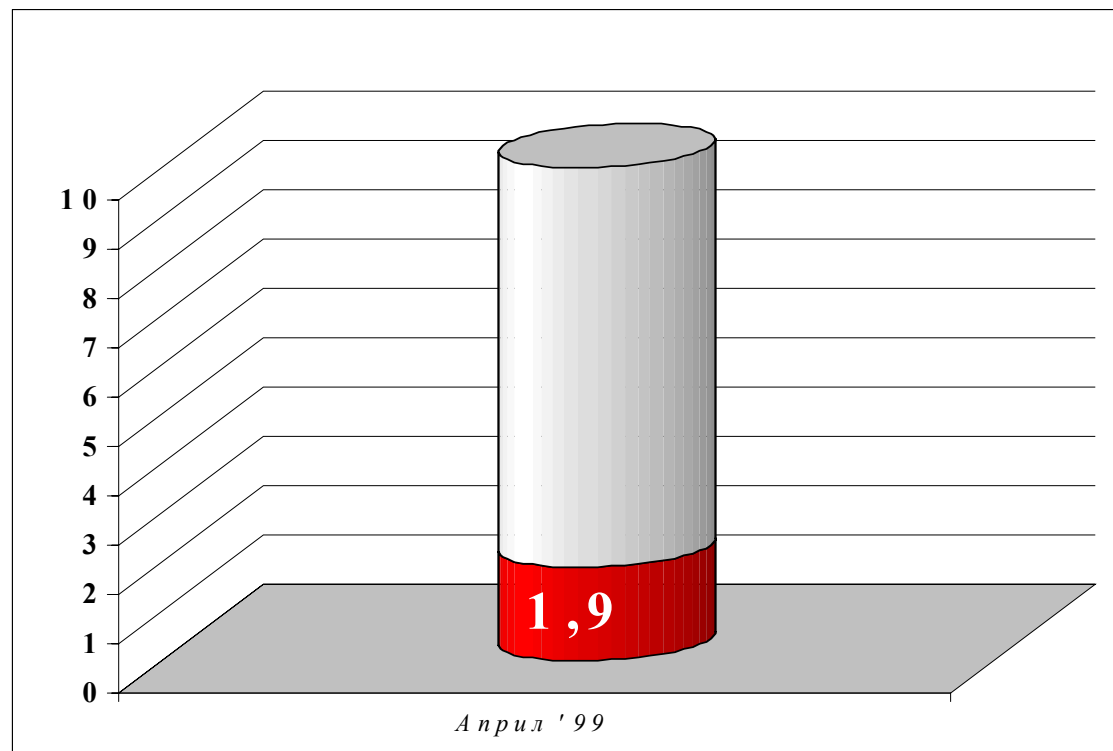
КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ

Корупционен натиск

Отразява разпространеността на опитите да се осъществява пряк или косвен натиск върху служителите в обществения сектор да приемат пари, подаръци или услуги, за да решат личен проблем.

Индексът показва, че пряката принуда и индиректните опити за въвличане на служителите в корупция са сравнително слабо разпространени, т.е. оказваният върху служителите корупционен натиск е относително слаб.

ГРАФИКА 3. КОРУПЦИОНЕН НАТИСК

База: N = 320

Корупционен натиск

(професионални групи)

Получените данни отразяват личния опит на служителите в обществения сектор при контактите им с колеги от други професионални групи.

Служителите в *митниците* и *общините* проявяват най-активно корупционно поведение като са оказвали корупционен натиск на всеки четвърти служител в обществения сектор, който е контактувал с тях. Сред петте професии, оказващи силен корупционен натиск, попадат *бизнесмени, лекари и полицейски служители*.

ТАБЛИЦА 2."АКО ПРЕЗ ПОСЛЕДНАТА ГОДИНА СЕ Е СЛУЧВАЛО ДА ВИ ПОИСКАТ НЕЩО, ЗА ДА БЪДЕ РЕШЕН ВАШ ПРОБЛЕМ, ТО ВИ БЕ ПОИСКАНО ОТ:"

	Април '99	
	% **	База *
Митнически служител	26,70	86
Общински служител	24,40	205
Бизнесмен	22,70	163
Лекар	21,70	224
Полицейски служител	20,60	141
Служител или преподавател в университет	17,10	111
Административен служител в съдебната система	15,70	140
Служител в министерство	15,40	91
Данъчен служител	10,60	189
Съдия	8,70	103
Следовател	7,40	94
Народен представител	7,40	54
Учител	6,40	171
Общински съветник	5,30	95
Прокурор	3,20	94

* - Брой на респондентите, които са контактували през последната година със съответните служители.

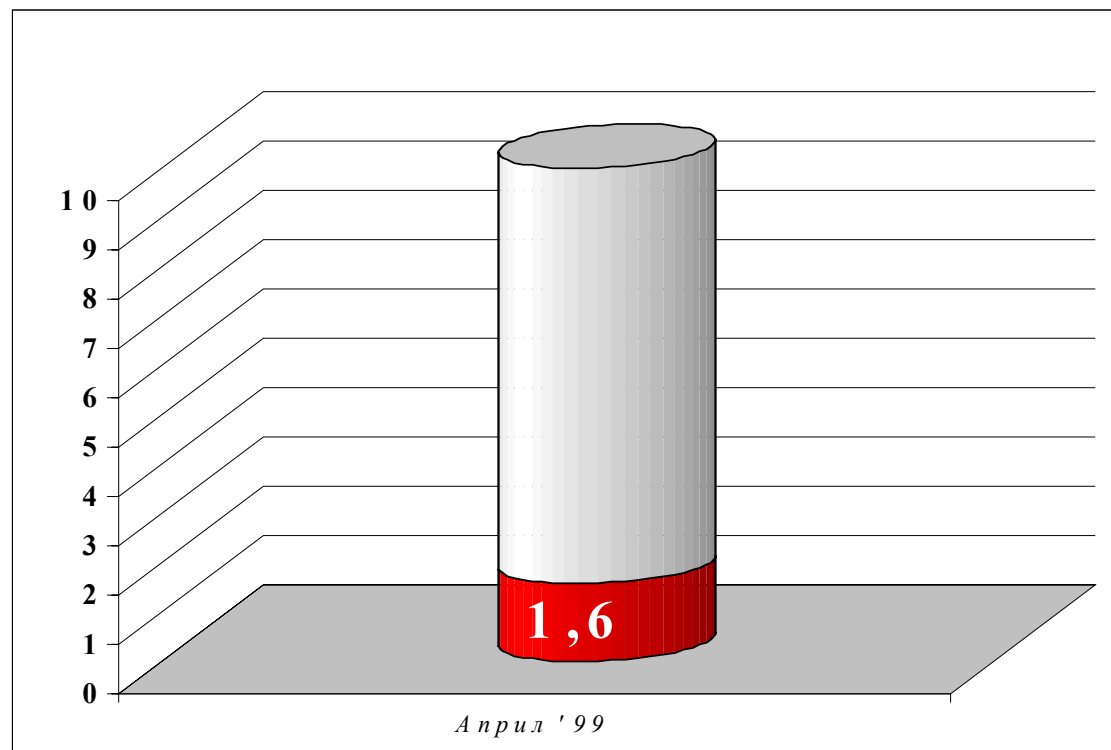
** - Относителен дял на тези от контактувалите, на които са били поискани пари, подаръци или услуги.

Корупционни действия

Отразява признанието/самооценката за личното участие на респондентите във форми на корупционно поведение.

Ниската стойност на индекса показва, че малка част от държавните служители са склонни да признаят прякото си участие в каквато и да е форма на корупционно поведение въпреки анонимността на анкетата.

ГРАФИКА 4. КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ “ПРЕЗ ПОСЛЕДНАТА ГОДИНА, Вие НИКОГА ПРИЕМАЛ ЛИ СТЕ ПОДАРЪК ОТ ГРАЖДАНИ, С ЧИЙТО ПРОБЛЕМ СТЕ СЕ ЗАНИМАВАЛИ КАТО ЧАСТ ОТ СЛУЖЕБНИТЕ СИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ”

База: N = 320

Корупционни действия в собствената среда

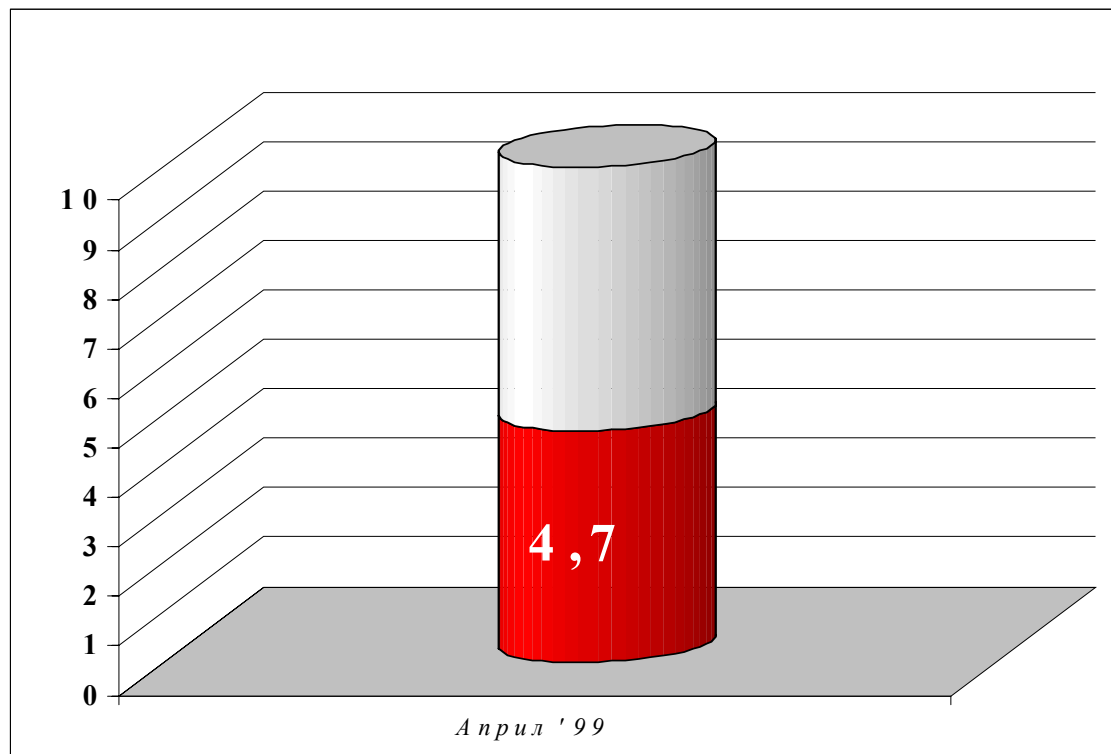
Отразява представата, която имат служителите в обществения сектор за степента на участие на техни колеги във форми на корупционно поведение.

Индексът показва, че голяма част от служителите в обществения сектор допускат техни колеги да са въввлечени в корупция.

Прави впечатление, че служителите са много по-склонни да предположат корупционни действия на техни колеги, отколкото да декларират лично участие в тях.

Като правило, анкетираните служители в обществения сектор виждат и предполагат корупционни действия в своя професионален сектор, изключвайки в по-голямата част от случаите себе си.

ГРАФИКА 5. КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ “СПОРЕД ВАС, КОЛКО ЧЕСТО ВАШИ КОЛЕГИ ПРИЕМАТ ПАРИ ИЛИ ПОДАРЪЦИ ОТ ХОРА, С КОИТО СА КОНТАКТУВАЛИ СЛУЖЕБНО”

База: N = 320

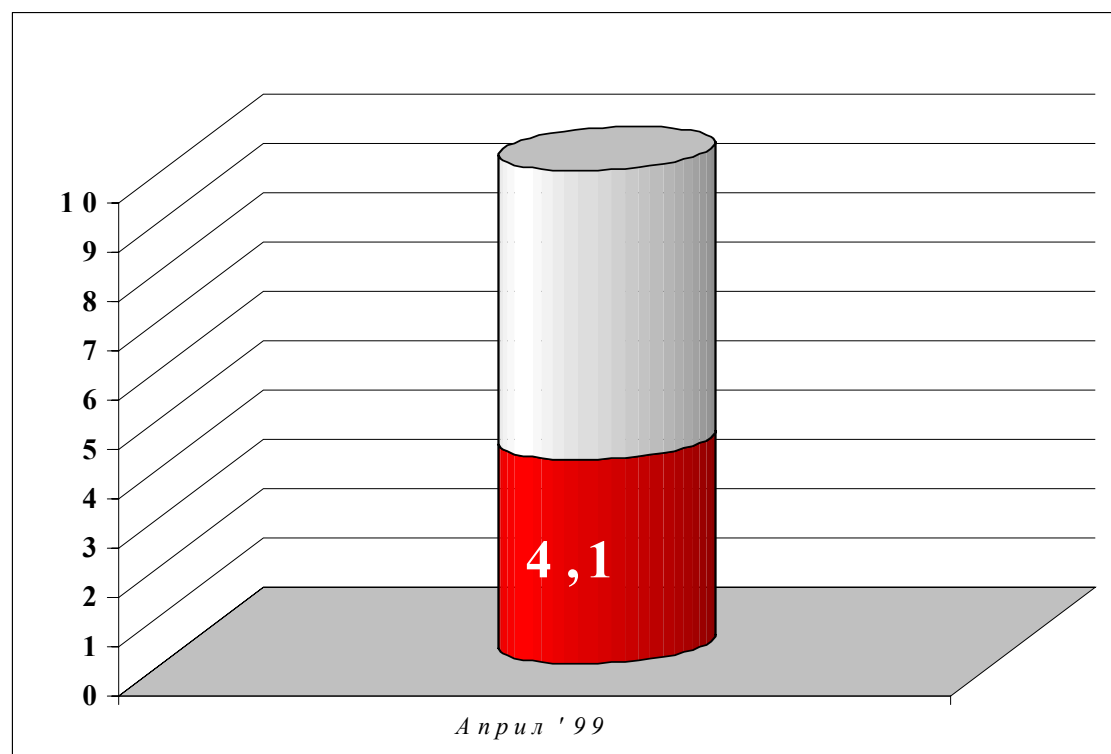
ОЦЕНКИ ЗА РАЗМЕРИТЕ НА КОРУПЦИЯТА

Разпространение на корупцията

Регистрира оценките на служителите в обществената сфера за степента на разпространеност на корупционните действия.

Стойността на този индекс показва, че корупционните практики са сравнително широко разпространени и се възприемат като нормални форми на всекидневно социално действие.

ГРАФИКА 6. СТЕПЕН НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОРУПЦИЯТА

База: N = 320

Разпространение на корупцията

Два са ключовите фактора, които според служителите обуславят разпространението на корупцията:

- “ниската заплата” подтиква служителя да участва в корупция;
- “бързото забогатяване” изкушава тези които имат власт, да се корумпират.

Неспособността да се отдели личният интерес от служебното задължение, е също фактор за развитие на корупцията, който кореспондира с липсата на адекватно законодателство, слаб административен контрол и неефективна съдебна система.

В представите на служителите моралната криза в периода на преход е по-силен корупционен фактор, отколкото наследеното от тоталитарното минало и особеностите на българската национална култура.

ТАБЛИЦА 3. ОСНОВНИ ФАКТОРИ, КОИТО ВЛИЯТ ВЪРХУ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА КОРУПЦИЯТА В СТРАНАТА

	<i>Април '99</i>
Ниските заплати	77,50%
Стремежът към бързо забогатяване на тези, които са на власт	51,90%
Преплитане на служебните задължения с личните интереси	35,60%
Моралната криза в периода на преход	32,20%
Несъвършеното законодателство	26,90%
Липсата на строг административен контрол	22,80%
Неефективността на съдебната система	21,60%
Наследените от комунистическото минало проблеми	16,90%
Особеностите на българската национална култура	6,30%

Интервюираните са посочвали до три фактора, поради което сборът от процентите надхвърля 100.

База: N= 320

Разпространение на корупцията

Служителите в общественият сектор също са на мнение, че корупцията е разпространена в най-голяма степен сред митническите служители.

Вероятно всекидневната им дейност ги сблъсква със случаи на корупция, като ги карат да подредят различно от средния българин сферите на разпространение на корупция.

Служителите допускат, че корупцията е широко разпространена при бизнесмените, адвокатите и данъчните служители.

С висока корупционна вероятност се оценяват и политическите лица – лидерите на политическите партии, депутатите, местните политически лидери.

ТАБЛИЦА 4. “СПОРЕД ВАС, ДОКОЛКО ШИРОКО Е РАЗПРОСТРАНЕНА КОРУПЦИЯТА СРЕД СЛЕДНИТЕ ГРУПИ:”

	<i>Относителен дял на отговорилите “Почти всички и повечето са въввлечени в нея”</i>
Митнически служители	76,90
Бизнесмени	57,50
Адвокати	54,70
Данъчни служители	52,20
Лидери на политически партии и коалиции	51,60
Народни представители	50,30
Местни политически лидери	49,40
Министри	49,00
Прокурори	48,80
Полицейски служители	48,40
Служители в министерства	47,90
Общински служители	47,20
Съдии	47,20
Лекари	44,10
Административни служители в съдебната система	42,80
Служители или преподаватели в университети	41,90
Следователи	41,60
Общински съветници	39,10
Представители на неправителствени организации	26,90
Журналисти	18,70
Учители	11,90

База: N= 320

Разпространение на корупцията

Служителите в общественият сектор преценяват *митниците* като институция, в която в най-голяма степен са разпространени механизмите на корупцията.

Йерархизирането на институциите по отношение мащаба на корупционните практики в тях показва, че с висока степен на “наситеност” с корупционни действия се характеризират *почти всички български ведомства*.

Президентството е безспорен лидер в представите на служителите като институция, в която корупцията е най-слабо разпространена.

ТАБЛИЦА 5. “СПОРЕД ВАС, ДО КАКВА СТЕПЕН Е РАЗПРОСТРАНЕНА КОРУПЦИЯТА В СЛЕДНИТЕ ИНСТИТУЦИИ:”

	<i>Корупционен индекс</i>	<i>База *</i>
Митници	8,96	299
Агенция по приватизация	8,00	270
Агенция за чуждестранна помощ	7,48	241
Съдебна система	7,42	292
Данъчни служби	7,38	291
Отраслови министерства	7,16	265
Парламент	6,96	262
Полиция	6,94	297
Комитет по енергетика	6,90	239
Правителство	6,84	259
Областни управи	6,84	252
Общинска администрация	6,80	288
Комитет по пощи и далекосъобщения	6,46	240
Комисия за ценни книжа и фондови борси	6,36	188
Комисия за защита на конкуренцията	6,36	200
Сметна палата	5,68	191
Българска национална банка	5,64	207
Национален статистически институт	5,38	195
Армия	4,96	254
Президентство	4,38	218

* *Броят на респондентите дали оценка.*

Разпространение на корупцията

Ако трябва да се посочи само една институция, в която корупцията е най-силно разпространена, служителите в обществения сектор са категорични, че това са *митниците*.

Парламентът и *съдебната система* се възприемат близо седем пъти по-рядко като най-корумпирани институции.

ТАБЛИЦА 6. “СПОРЕД ВАС, В КОЯ ОТ ИЗБРОЕНИТЕ ИНСТИТУЦИИ КОРУПЦИЯТА Е НАЙ-РАЗПРОСТРАНЕНА”

	%
Митници	54,1
Парламент	7,9
Съдебна система	7,9
Агенция по приватизация	6,5
Правителство	5,8
Данъчни служби	5,1
Отраслови министерства	3,1
Общинска администрация	2,4
Комитет по пощи и далекосъобщения	1,7
Полиция	1,4
Комитет по енергетика	1,4
Агенция за чуждестранна помощ	1,4
Президентство	0,7
Областни управи	0,3

База: N = 292

Разпространение на корупцията

Президентството категорично е посочено като институция, в която корупцията е най-слабо разпространена.

Армията и *Националният статистически институт* също са идентифицирани като зони на сравнително ниско разпространение на корупционните практики.

Само един или двама от всички анкетирани са на мнение, че различните държавни агенции, комитети, комисии, както и *правителството* и *съдебната система* като цяло са места, в които корупцията е най-слабо разпространена.

ТАБЛИЦА 7. “СПОРЕД ВАС, В КОЯ ОТ ИЗБРОЕНИТЕ ИНСТИТУЦИИ КОРУПЦИЯТА Е НАЙ-МАЛКО РАЗПРОСТРАНЕНА”

	%
Президентство	39,4
Армия	16,7
Национален статистически институт	16,3
Сметна палата	8,4
Българска национална банка	5,2
Общинска администрация	3,2
Полиция	2,4
Комитет по пощи и далекосъобщения	2,0
Областни управи	1,2
Комисия за защита на конкурен.	1,2
Данъчни служби	0,8
Агенция по приватизация	0,8
Агенция за чуждестранна помощ	0,8
Правителство	0,4
Съдебна система	0,4
Комитет по енергетика	0,4
Комисия за ценни книжа и фондови борси	0,4

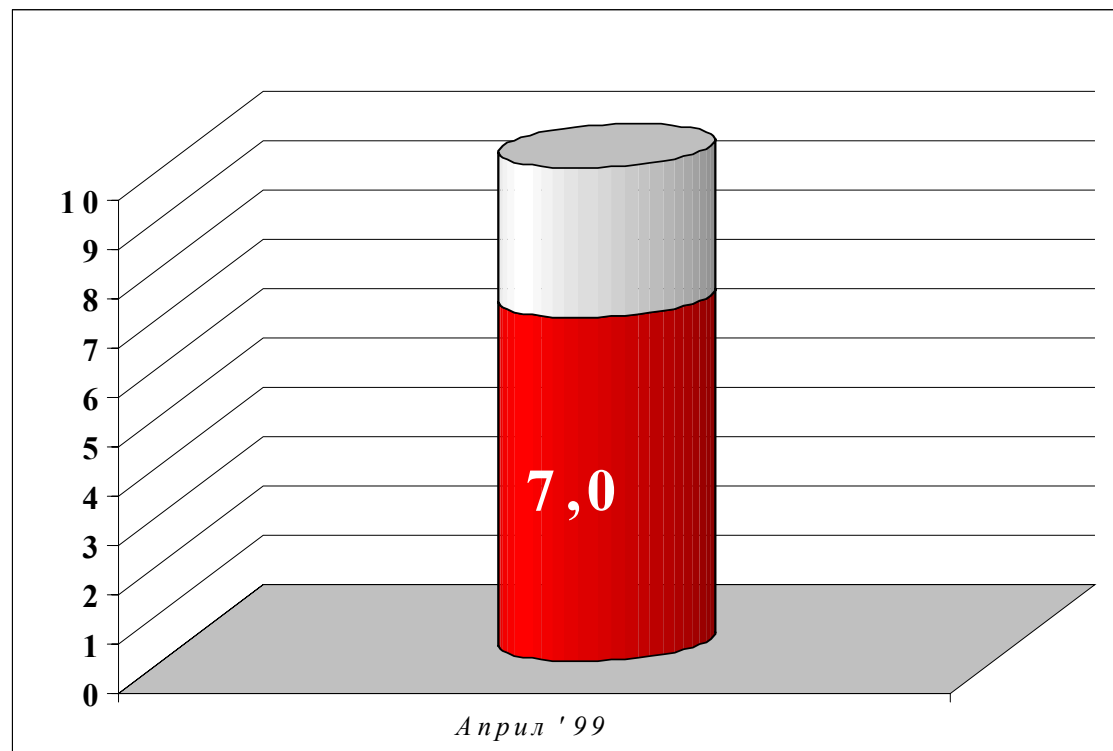
База: N = 251

Практическа ефикасност на корупцията

Показва оценките на служителите в общественения сектор за степента на превръщане на корупцията в ефективно средство за решаване на всекидневни проблеми.

Стойността на индекса показва, че и сред служителите, в много голяма степен корупционното поведение и механизми се възприемат като успешна социална технология за решаване на лични проблеми.

ГРАФИКА 7. ПРАКТИЧЕСКА ЕФИКАСНОСТ НА КОРУПЦИЯТА

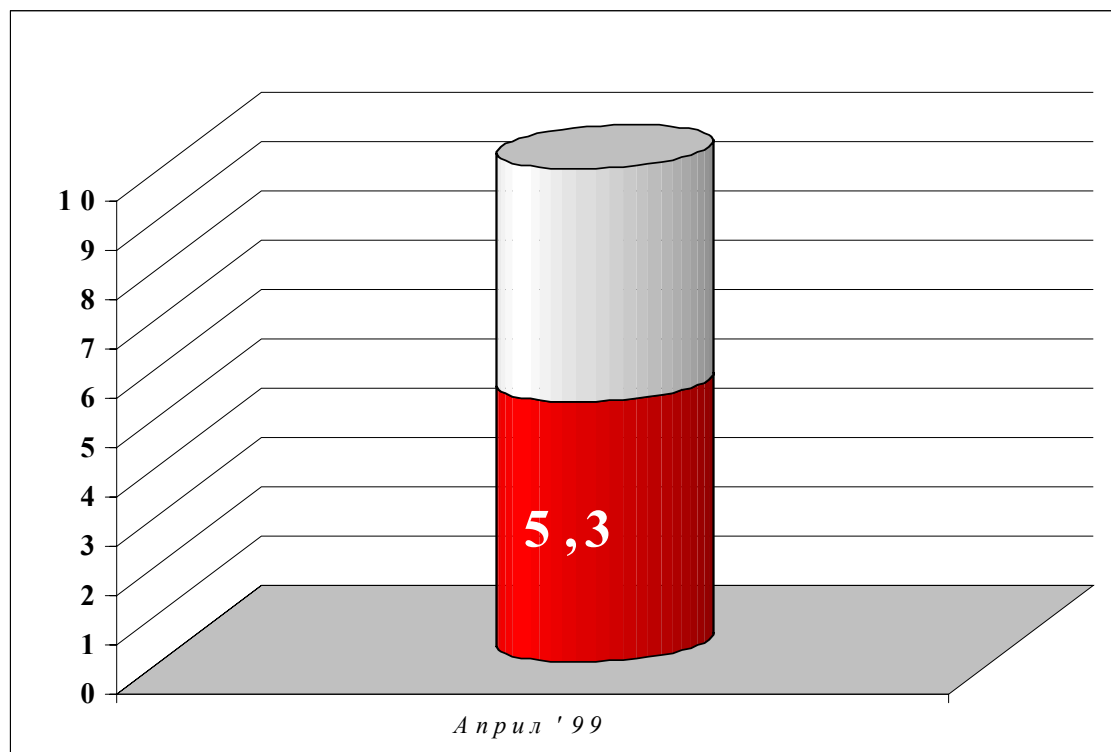
База: N = 320

ОЧАКВАНИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА КОРУПЦИЯТА

Отразяват оценките за възможностите (потенциала) на българското общество да се справи с корупцията.

Песимизмът на служителите в общественения сектор по отношение на възможностите корупцията да бъде ограничена е значим. Стойността на индекса показва, както и при цялото население високата степен на недоверие сред тях, че мащабът на корупционните практики може да бъде намален.

ГРАФИКА 8. КОРУПЦИОННИ ОЧАКВАНИЯ

База: N = 320

Агенция “Витоша Рисърч” е специализирана в извършването на социални и маркетингови изследвания. Тя възниква като резултат от развитието на социологическата програма на Центъра за изследване на демокрацията, започнала своята дейност през 1989г.

“Витоша Рисърч” е специализирана в провеждане на изследвания в областта на приватизацията, социалната политика, икономическото, политическото и електорално поведение, ценностните ориентации и нагласи на българското население, проучването на общественото мнение, оценка на медийните аудитории и програми, рекламни изследвания и други.

Ул. Лазар Станев № 1
1113 София
Тел.: 971 3000
Факс: 971 2233
Е-поща: VR@ONLINE.BG
WWW.ONLINE.BG/VR

